

2. Infinitiivit

2.1. Infinitiivin sisältävät verbiketjut

Olen tässä jakanut infinitiivin sisältävien verbiketjujen käsittelyn syntaktis-semanttisesti ketjun finiittimuotoisen osan perusteella. Näin tarkastelen erikseen infinitiiviä 1) modaaliverbien, 2) implikaatiivisten ja ei-implikaatiivisten verbien, 3) olo- ja liikeverbien sekä 4) aistihavaintoverbien komplementtina. Jaottelu on peräisin Hakulisen ja Karlssonin Nykysuomen lauseoppia -teoksesta (1979: 230–234). Toinen vaihtoehto olisi ollut tarkastella infinitiiviä lauseenjäsenfunktioiden mukaan. Silloin käsittely olisi kuitenkin hajonnut semanttisesti pahoin, koska jo pelkästään modaaliverbien yhteydessä infinitiivin funktio voi pintasyntaksissa olla subjekti, objekti tai adverbiaali.

2.1.1. Infinitiivi modaaliverbin komplementtina

Modaaliverbit ovat tyypillisesti sellaisia apuverbejä, jotka muodostavat verbiketjuja infinitiivin tai jonkun muun nominaalimuodon kanssa. Modaaliverbit ilmaisevat välttämättömyyttä ja pakkoa, mahdollisuutta ja kykyä sekä luvallisuutta (Hakulinen–Karlsson 1979: 232; Kangasniemi 1992: 291). Unkarissa modaalisia ovat ainakin *kell* 'täytyä, pitää, tarvita', *kényszerül* 'joutua, olla pakko', *tartozik* 'joutua, olla velvollinen', *tud* 'osata, voida, pystyä, kyetä', *bir* 'pystyä, kyetä, jaksaa', *lehet* 'voida, olla mahdollista', *illik* 'sopia, olla soveliasta, saada' sekä *szabad* 'saada, olla lupa', joka oikeastaan on adjektiivinen mutta jota käytetään myös verbin tavoin (ks. esim. Bencédy et alia 1988: 231–232, 271–272; MMNYR II: 110, 151). Se voi saada esimerkiksi modustunnuksen (kuten esimerkissä 5). Suomessa modaaliverbeillä on harvinaisen paljon variantteja. Kangasniemen mukaan semanttisin perustein suomessa voidaan erottaa ainakin seuraavat neljätoista modaaliverbiä: *voida, saada, saattaa, sopia, taitaa, mahtaa, pystyä, kyetä, päästä, pitää, täytyä, tulla, joutua, tarvita* (1992: 291).

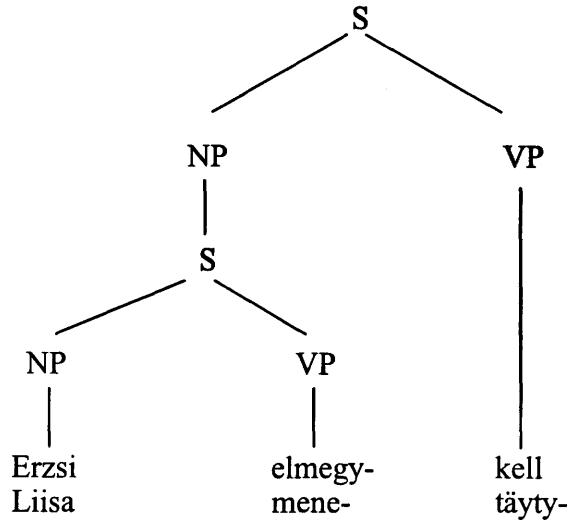
Muodollisin, morfologis-syntaktisin kriteerein infinitiivi on jäsennetty subjektiksi sekä suomessa että unkarissa yksipersonaisesti käytetyn (*személytelenül használt*) modaaliverbin yhteydessä. Useimmissa tapauksissa on kysymys deonttisesta modaalisuudesta eli täytymistä, välttämättömyyttä ja pakkoa sekä luvallisuutta ilmaisvista verbeistä. Tällaisten rakenteiden pintasyntaksi on unkarissa

ja suomessa aivan identtinen. Ensinnäkin modaaliverbi eli tässä tapauksessa unkarissa *kell*, *illik* ja *szabad* sekä suomessa *täytyä*, *pitää*, *tarvita* ja *sopia* ovat yksikön 3. persoonan muodossa. Toiseksi modaaliverbin komplementtina esiintyy unkarissa *ni*-tunnuksinen infinitiivi ja suomessa *tA ~ (d)A* -tunnuksinen infinitiivi. Kolmanneksi infinitiivin ilmaiseman toiminnan suorittaja eli lauseen looginen subjekti vaatii kummassakin kielessä oman merkkinsä, suomessa genetiivin ja unkarissa datiiivin. Esimerkiksi:

<i>Erzsinek</i>	<i>el</i>	<i>kell</i>	<i>menni(e)</i> .
<i>Liisan</i>		<i>täytyy</i>	<i>mennä pois</i> .
Looginen subjekti		Modaaliverbi	Infinitiivi

Loogisen subjektin pintasyntaktinen merkki on lisäksi kummasakin vertailtavassa kielessä oikeastaan täysin identtinen myös semanttisesti. Infinitiiviin voi nimittäin unkarissa liittyä vielä possessiivisuffiksi (esimerkissä *e*), joka kertoo että kyseessä on genetiivin kaltainen rakenne, ja se on rinnastettavissa sellaisiin genetiivirakenteisiin kuin esim. *Erzsinek az autója* 'Liisan auto'. Tekijään voidaan viitata myös yksistään infinitiiviin liitetyllä possessiivisuffiksilla, esim. (Ady korán meghalt), *nem kellett átszenvednie a magyar történelem leggyalázatosabb korszakát* (a Horthy-korszakot) 'hänen ei tarvinnut kärsiä Unkarin historian häpeällisintä ajanjaksoa' (MMNYR II: 110).

Pintarakenteen genetiivisubjektin sisältämä infinitiivirakenne on siis sekä unkarissa että suomessa sellaisen syvärakenteen pintatransformaatio, jossa infinitiivin ilmaisema toiminta tapahtuu modaaliverbin ilmaiseman pakollisuuden, välttämättömyyden tai luvallisuuden vaikutusalassa. Merkitysrakenteessa puheena olevat modaaliverbit saavat siis lausesubjektin. Rakenteen merkitystä voi havainnollistaa seuraavalla puukuvaimella.

Kuvio 3. Deonttista modaalisuutta ilmaisevien infinitiivisubjektillisten lauseiden merkitysrakenne unkarissa ja suomessa.

Esimerkkejä:

- (1) *A többinek aztán már gyalog **kell** menni.* (MTA)
'Muiden sitten **täytyikin** jo **mennä** jalan.'
- (2) *Nem **kell** az asszonyoknak mindenbe **beleszólni**.* (Bencédy et alia 1988: 232.) '**Ei** rouvien **tarvitse** kaikkeen **sekaantua**.'
- (3) *Nem **illik beszélgetni** előadás alatt.* (Stephanides 1980: 117.) '**Ei** sovi **keskustella** (~ *on sopimatonta keskustella*) esitelmän aikana.'
- (4) *Szabad a madárnak ágról ágra **szállni**.* (Bencédy et alia 1988: 232.) '**Sopiipa** linnun oksalta oksalle **lentää**.'
- (5) *...ezekről **sem szabadna megfeledezni**...* (MTA)
'...näitäkään **ei saisi unohtaa**...'

Tällaisten modaaliverbin sisältävien rakenteiden kanssa täysin identtisen pinta- ja merkitysrakenteen jakavat vielä unkarin *sikerül* ja suomen *onnistua*. Unkarissa voi pari muutakin verbiä tulla kyseeseen (Stephanides 1980: 116–117). Esimerkiksi:

- (6) *A ritka kevesek közül való volt, akinek sikerült kitörni a mozdulatlanságba szorított faluból.* (MTA) 'Hän oli niiden vähien ja harvojen joukosta, joiden oli onnistunut murtautua ulos pysähtyneisyyteen pakotetusta kylästä.'
- (7) *Sikerült feladni a levelet?* (Stephanides 1980: 117.)
'Onnistuiko sinun lähettää kirje?'

Puheena olleissa tapauksissa siis sekä unkarissa että suomessa infinitiivi on subjektina modaaliverbin yhteydessä. Modaaliverbi taas puolestaan tällöin yleensä ilmaisee deonttista modaalisuutta. Episteemistä modaalisuutta ilmaisevan verbin yhteydessä infinitiivi puolestaan on usein objekti. Episteemiseen modaalisuuteenhan liittyy aina tietty subjektiivinen panos, eli se ilmaisee puhujan tietävän tai luulevan, että propositio on tosi tai epätosi. Näin se propositio, johon infinitiivi kuuluu, ei ole ilmaistun modaalisuuden vaikutusalueella kuten deonttisessa tapauksessa edellä, vaan jo puhujan tietämisen tai luulemisen kohteena. Episteeminen ja deonttinen modaalisuus eivät kuitenkaan pintasyntaksiltaan eroa selkeästi toisistaan. Suomessa esimerkiksi verbit *voida* ja *täytyä* ovat kaksiselitteisiä niin, ettei aina edes kontekstista voi päätellä, kummankotyyppisestä modaalisuudesta on kysymys. (Ks. Hakulinen–Karlsson 1979: 262–264.)

Tässä mielessä mielenkiintoinen on unkarin apuverbi *lehet*, joka oikeastaan on *lenni*-verbin ('olla') ns. potentiaalityypin muoto. Se on kuitenkin modaalisen apuverbin merkityksessä jo irronnut *lenni*-verbin paradigmasta. Sen suomenkieliseksi vastineeksi sopii yleensä aina apuverbi *voida*, ja se voi tarkoittaa sekä deonttista että episteemistä mahdollisuutta. Unkari-suomi kontrastiivisesta näkökulmasta merkittävää on, että infinitiivin pintasyntaktinen asema tässä tapauksessa on vertailtavissa kielissä erilainen. *Lehet*-apuverbiä nimittäin käytetään aina yksipersonaisesti infinitiivisubjektin ohella, kun suomessa sen vastineena oleva *voida* osallistuu persoonaintaivutukseen, ja infinitiivi puolestaan sen ohella on perinteisesti jäsennetty objektiksi. Esimerkiksi:

- (8) *Így is lehet gondolkozni, sóhajtott Tarpataki, és köpött.*
(MTA) 'Näinkin voi ajatella, sanoi T. ja sylkäisi.'

- (9) ...*a bolsevizmussal **nem lehet** koegzisztenciában élni, legkevésbé Magyarországon.* (MTA) '...bolsevismin kanssa ei voi elää yhteiselämää, vähiten Unkarissa.'
- (10) *Úgy meg lehet menteni az üzletet.* (MTA)
'Näin liikkeen voi pelastaa.'
- (11) ...*kiderült, ezt a módszert **nem lehet** tovább folytatni!*
(MTA) '...kävi ilmi, että tätä menetelmää ei voi enää soveltaa!'

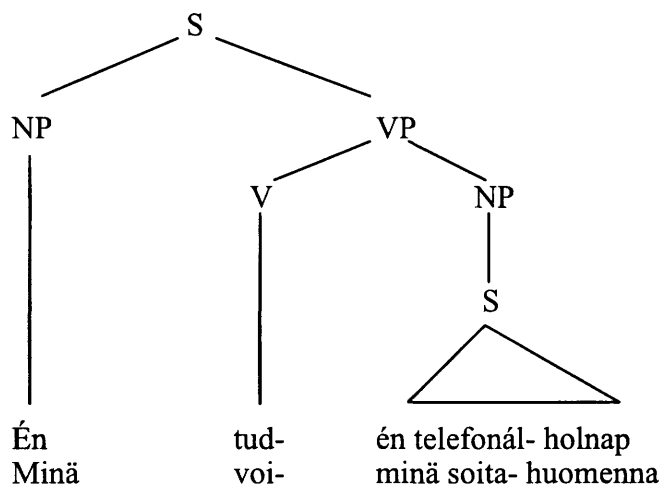
Merkityksensä puolesta edellä esitettyihin tapauksiin liittyvät vielä deonttista välttämättömyyttä ilmaisevat unkarin *kényszerül* ja *tartozik* ja suomen *joutua*. Pintasyntaksissa ne kuitenkin osallistuvat persoonataivutukseen. Mainitut verbit ovat kummassakin kielessä refleksiivisiä, ja niihin liittyvä infiniittinen komplementti on adverbiaali, unkarissa *ni*-infinitiivi ja suomessa III infiniitivin illatiivi. Infiniittisen muodon ilmaiseman toiminnan suorittaja on nominatiivissa. Pintasyntaksiltaan nämä tapaukset poikkeavat siis olennaisesti edellä esitetyistä deonttisen modaaliverbin sisältävistä rakenteista, mutta pitäisin niiden syvärakennetta kuitenkin kuvion 3 mukaisena. Esimerkkejä:

- (12) ...*1944 decemberében Budapestet **elhagyni kényszerültek.***
(MTA) '...jouluukuussa 1944 he joutuivat jättämään Budapestin.'
- (13) ...*ahová a szülők tartoznak mindkét nemű gyermekeiket **elküldeni, ahol felnevelik őket...*** (MTA) '...jonne vanhemmat joutuvat lähettämään kumpaakin sukupuolta olevat lapsensa, jossa heidät kasvatetaan...'

Persoonataivutukseen osallistuvan modaaliverbin infiniitivikomplementti on lauseopilliselta funktioltaan objekti tai adverbiaali. Unkari-suomi kontrastiivisesta näkökulmasta tilanne on edelläkäsiteltyihin tapauksiin verrattuna sikäli monimutkaisempi, että adverbiaalitapaus vaatii suomen pintasyntaksissa erilaisen morfologian kuin objektitapaus eli ns. kolmannen infiniitivin illatiivin. Unkarissa taas *ni*-tunnuksinen infiniitivi esiintyy kummassakin funktiossa.

Persoonamuodossa taipuvan modaaliverbin infiniitivikomplementti on objekti unkarissa verbien *tud* ja *bír* sekä suomessa verbien

voida, saattaa, taitaa ja *mahtaa* yhteydessä, esim. *Holnap tudok telefonálni* 'Voin soittaa huomenna'. Nämä verbit ilmaisevat kaikki episteemistä mahdollisuutta. (Ks. Kiefer 1984: 145, 149; Hakulinen–Karlsson 1979: 262–265, 230–233.) Ne ovat morfologis-syntaktiselta rakenteeltaan identtisiä ja vastaavat seuraaventyyppistä merkitysrakennetta:

Kuvio 4. Episteemistä mahdollisuutta ilmaisevan *tud/voida* + infinitiivirakenteen sisältävän lauseen merkitysrakenne.

Esimerkkejä:

(14) *S ezellen én nem tudok tenni.* (MTA)

'Ja tätä vastaan **en voi tehdä.**'

(15) *De ki tudta volna megállítani a borzalmas áradatot?*

(MTA) 'Mutta kuka **olisi voinut pysäyttää** asioiden hirveän kulun?'

Unkarin *tud* episteemistä mahdollisuutta ilmaisevassa tapauksessa on kuitenkin selvästi kieltöhakuinen, eli se esiintyy yleisimmin kielteisessä tai epäilevässä lauseessa, jollaisia edeltävät esimerkkilauseetkin ovat. Unkarin tiedeakatemian aineistossa *tud*-verbin tässä merkityksessä esitetyt tapaukset ovat kaikki tällaisissa lauseissa. Myönteisessä lauseessa kaikkein useimmin suomen *voida* tai *saat-*

taa + infinitiivi episteemisen mahdollisuuden merkityksessä vastaa unkarin ns. potentiaalijohtimellista verbiä. Ns. potentiaalijohdin *hat/het* esiintyy kieliopissa usein modustunnusten joukossa. Sitä täytyy kuitenkin pitää johtimena, koska *hat/het*-aineksisesta verbistä voidaan edelleen muodostaa kaikki modukset ja tempukset. (Keresztes 1974: 112; ks. myös esim. Tompa 1968: 115.)

Esimerkkejä:

- (16) *A nyomtatás tehát indulhatott.* (MTA)
'Painatus **saattoi** (~ **voi**) siis **alkaa**.'
- (17) *Képzelted, mennyire sajnáltuk, hogy nem mehettünk el hozzátok.* (Keresztes 1974: 112.) 'Voit **kuvitella**, miten pahoillamme olimme, kun **emme voineet tulla** teille.'
- (18) *Megtehette volna, de nem tette meg.* (Keresztes 1974: 112.)
'Hän **olisi voinut tehdä** sen muttei tehnyt.'
- (19) *Újra szabad voltam. Láthattam a tájat, az eget, futkoshattam, társat kereshettem, akár vissza is mehettem volna a házba, ha akartam volna.* (MMNYR I: 361.)
'Olin jälleen vapaa. **Saatoin nähdä** maiseman, taivaan, **saatoin juosta, saatoin etsiä** kumppania, **olisin voinut myös mennä** takaisin taloon, jos niin olisin halunnut.'

Hat/het-tunnuksinen verbi ei kuitenkaan ilmaise pelkästään episteemistä mahdollisuutta vaan myös luvallisuutta. Silloin se vastaa suomen *voida* ~ *saada* + infinitiivi -rakennetta, jota on käytetty deonttisessa merkityksessä, esim. *szolgát is tarthat* 'hän **voi** ~ **saa pitää** myös palvelijaa', *látogatókat fogadhat* 'hän **voi** ~ **saa ottaa vastaan** vieraita'. (MMNYR I: 361–362.)

Jos lause on myönteinen, useimmissa tapauksissa parhaimmat käännösekvivalentit unkarin *tud-* ja *bír-*verbeille ovat suomen *pystyä* ja *kyetä*. *Tud* merkitsee nimittäin myös 'osata' (*tud*-apuverbin merkityksestä ks. Kiefer 1984: 145) ja *bír* 'jaksaa'. Samoin suomen *pystyä* ja *kyetä* sisältävät nimenomaan arvion puhujan omista kyvyistä, eli puhuja ei arvioi proposition totuudellisuutta tai mahdollisuutta (Matihaldi 1979: 105–106). Tällaista kykyä ilmaisevaa modaalisuutta on kutsuttu dynaamiseksi modaalisuudeksi (Hakulinen-Karlsson 1979: 264; Kangasniemi 1992: 2).

Pystyä ja *kyetä* voivat saada myös nominikomplementin, joka on tulosijainen: *pystyä ~ kyetä johonkin*. Tästä syystä niiden infinitiivikomplementtikin on tulosijainen, eli käytännössä unkarin *tud* tai *bír* + infinitiivikomplementti -rakennetta vastaa suomessa useimmiten *pystyä* tai *kyetä* + III infinitiivin illatiivi. Kummankin kielen rakenteet vastaavat kuitenkin kuvion 4 tyyppistä merkitysrakennetta.

Esimerkkejä:

- (20) ...*torkom ebben a veremben van, hogy egyszerűen nem tudok beszélni*. (MTA) '...ääneni on niin paineessa, **etten** yksinkertaisesti **pysty puhumaan**.'
- (21) *Halálosan kimerült volt, sokáig nem tudott elaludni*. (MTA) 'Hän oli kuoleman väsynyt, **eikä** hän pitkään aikaan **kyennyt nukahtamaan**.'
- (22) ...*nem bírta fizetni az adóját*. (MTA)
'...hän **ei pystynyt maksamaan** verojaan.'
- (23) *New York 100 ezer magyar lakosa nem tud egy magyar iskolát fenntartani*. (MTA) 'New Yorkin 100 tuhannen unkarilaisyhteisö **ei pysty pitämään** yllä unkarilaista koulua.'

Seuraavaan asetelmaan olen koonnut käsitellyistä tapauksista keskeisimmät modaaliverbin ja infinitiivin käsittävät rakenteet. Infinitiivin malliverbinä olen käyttänyt *menni/mennä*-verbiä, ja olen taivuttanut sitä yksikön indikatiivin preesensin yksikön 1. persoonassa. Erikseen olen kommentoinut joissakin tapauksissa geneeristä 3:ttä persoonaa.

	UNKARI	SUOMI
Tertium comparationis DEONTTINEN		
pakko	<i>nekem kell mennem</i>	<i>minun täytyy mennä minun pitää mennä</i>
luvallisuus (geneerinen 3. p.)	<i>oda lehet menni oda szabad menni</i>	<i>sinne voi mennä sinne saa mennä</i>
luvallisuus (muut persoonat)	<i>mehetek szabad mennem</i>	<i>voin ~ saan mennä voin ~ saan mennä</i>
soveliaisuus (geneerinen 3. p.)	<i>nem illik oda menni</i>	<i>ei sinne sovi mennä</i>
EPISTEEMINEN		
mahdollisuus (kielteinen lause)	<i>nem tudok menni nem mehetek</i>	<i>en voi mennä</i>
(myönteinen lause)	<i>mehetek (tudok menni)</i>	<i>voin mennä</i>
(geneerinen 3. p.)	<i>oda lehet menni</i>	<i>sinne voi mennä</i>
DYNAAMINEN		
kyky	<i>tudok menni</i>	<i>pystyn menemään</i>

Asetelma 2. Keskeisimpien modaaliverbien (unkarin *kell, lehet, tud, illik, szabad* ja *hat/het*-johdin, suomen *täytyä, pitää, voida, saada, sopia, pystyä*) ja niiden kanssa ketjuuntuvien infinitiivien vertailua.

Suomen kielelle on tyypillistä dynaamista modaalisuutta ilmaisevien verbien runsaus. Näihin verbeihin sisältyy varsinaisen 'kykene-
misen, voimisen' merkityksen lisäksi sellaisia merkityspiirteitä, jotka kertovat, mistä jonkin teon tai toiminnan mahdollisuus riippuu, esim. *tarjeta* 'olla tarpeeksi lämpimissään voidakseen' ja *malttaa* 'voida kärsivällisyytensä takia'. (Hakulinen–Karlsson 1979: 264.) Nämä muodostavat verbiketjuja samalla tavalla kuin muutkin modaaliverbit, yleensä I infinitiivin lyhyemmän muodon kanssa, esim.

En tarjennut lähteä vielä aamulla. Puheena olevilla verbeillä ei useinkaan ole lainkaan vastineita unkarin kielessä, eikä tämälntyyppisillä rakenteilla siis ole unkarilaisia nominaalimuodon sisältäviä vastineita, vrt. edeltävään esimerkkiin: *'Reggel még olyan hideg volt, hogy nem bírtam elindulni'*.

2.1.2. Infinitiivi implikatiivisen ja ei-implikatiivisen verbin komplementtina

Unkarilaisessa kielitieteessä mainitaan infinitiivin esiintyvän objektina modaaliverbien lisäksi toivomista, tunnetta, ajattelutoimintaa ja toiminnan vaihetta ilmaisevan verbin yhteydessä. (Károly 1956: 39–42; Stephanides 1980: 119; Jászó 1992: 416). Yleisimmät tähän ryhmään kuuluvat verbit Unkarin Tiedeakateman korpuksen 1980-luvun aineistossa ovat *akar* 'haluta, aikoa', *kíván* 'toivoa, haluta', *óhajt* 'haluta', *szeret* 'haluta, pitää, tykätä, rakastaa', *vágyik* 'haluta, kaivata, himoita', *fél* 'pelätä', *retteg* 'pelätä, kauhistua', *mer* 'uskaltaa', *merészel* 'uskaltaa, rohjeta', *vél* 'arvella, otaksua, ajatella, luulla', *bír* 'jaksaa, sietää, kyetä, pystyä', *(meg)próbál* 'yrittää', *igyekszik ~ igyekezik* 'pyrkiä, yrittää', *iparkodik* 'yrittää, pyrkiä', *szándékozik* 'aikoa', *kezd* 'alkaa, ruveta' ja *szokik* (vain imperfektissä) 'olla tapana tehdä jotakin'.

Näitä semanttisesti lähellä olevia verbejä ovat unkarissa vielä esim. *hozzáfog* 'ruveta, ryhtyä, aloittaa', *készül* 'valmistautua', *törekszik* 'pyrkiä', *ráér* 'ehtiä' ja *siet* 'kiirehtiä, edistää, (edes)auttaa'. Näiden infinitiivikomplementti tavataan jäsentää adverbiaaliksi. Ne nimittäin voivat saada myös vaihtoehtoisen nominikomplementin, joka on tulosijainen, esim. *ráér valamire ja törekszik valamire*. (Vrt. esim. Stephanides 1980: 120.)

Hakulinen ja Karlsson ovat puhuneet implikatiivisista ja ei-implikatiivisista verbeistä. Näillä he tarkoittavat sellaisia infinitiivikomplementin saavia verbejä, jotka eivät ilmaise modalisuutta, liikettä eikä aistihavaintoa. Luokka on tietysti hyvin heterogeeninen semanttisesti, mutta syntaktisesti se muodostaa yhtenäisen kategorian. Termi implikatiivinen verbi tarkoittaa, että verbi myönteisessä lauseessa implikoi, että sen komplementtina oleva propositio on tosi, kielteisessä lauseessa puolestaan epätoosi, esim. *Matti muisti tulla ajoissa, Matti ei muistanut tulla ajoissa*. Ei-implikatiivinen verbi ei sisällä tällaista vihjettä komplementtipropositionsa totuu-

desta: *Matti aikoi tulla ajoissa, Matti ei aikonut tulla ajoissa.* (Hakulinen–Karlsson 1979: 230–233.)

Implikatiivisia verbejä Hakulisen ja Karlssonin mukaan ovat mm. *alkaa, ehtiä, jaksaa, huomata, tietää, viitsiä, ymmärtää* ja ei-implikatiivisia mm. *ajatella, haluta, koettaa, luvata, pelätä, pyrkiä, tahtoa* (1979: 232). Mainitut verbit näyttävät siis hyvin pitkälle vastaavan edellä mainittuja unkarin verbejä. Ero unkarilaisten lauseoppien ja Hakulisen–Karlssonin lauseopin välillä on kuitenkin siinä, että unkarilaisessa tutkimuksessa infinitiivikomplementtia on kommentoitu erikseen sen lauseenjäsenfunktion mukaan, Hakulinen ja Karlsson kuitenkin lukevat tässä ketjuuntuvat verbit ryhmiin semanttisin perustein ottamatta kantaa infinitiivin lauseenjäsenfunktion.

Kontrastiivisesta näkökulmasta on tässä kuitenkin tarpeen erottaa objekti- ja adverbiaalitapaus toisestaan, koska jälkimmäinen vaatii suomen pintasyntaksissa ns. III infinitiivin illatiivin. Toisaalta ero I ja III infinitiivin välillä ei suomessa aina merkitse eroa myös syväraenteessa, esim. *pyrkii* ja usein myös *alkaa* saavat komplementtiin III infinitiivin illatiivin, mutta on kyseenalaista, ovatko ne sitenkään adverbiaaleja vai objekteja. Nähdäkseni ne vastaavat kuvion 4 mukaista merkitysrakennetta. Samoin lauseenjäsenfunktio saattaa unkarissakin olla joskus epäselvä, koska infinitiivin objektin funktio on kehittynyt adverbiaalisesta, esim. *akar vizet az ivásra > akar vizet inni > akar inni* 'haluaa vettä juotavaksi > haluaa vettä juoda > haluaa juoda' (Károly 1956: 38–39; Jászó 1992: 417). Esi-merkkejä:

Infinitiivikomplementti pintarakenteen objektina

- (24) *De én mindig jobb kommunistának akartam látszani, mint a többiek és amilyen valójában voltam.* (MTA)
'Mutta minä **halusin** aina **näyttää** paremmalta kommunistilta kuin toiset ja millainen todellisuudessa olin.'
- (25) *Akkor először kezdtem megérteni homályosan, mit jelent ez a szó...* (MTA) 'Silloin **aloin** ensimmäisen kerran hämäästi **ymmärtää**, mitä tämä sana tarkoittaa...'
- (26) *Lacikám, az öregem szokta így mondani.* (MTA)
'Laci, isäukkoni **tapasi sanoa** näin.'

- (27) *Nekem merészeled mondani ezt?* (MTA)
'Uskallat sanoa minulle tämän?'
- (28) *...a többiek rettegtek vele tartani...* (MTA)
'...muut pelkäsivät olla hänen puolellaan...'

Infinitiivikomplementti pintarakenteen adverbialina

- (29) *Ezen ráérünk töprengeni.* (MTA)
'Tätä ehdimme miettiä ~ miettimään.'
- (30) *Bár fáradt, hozzáfog mosni.* (Stephanides 1980: 120.)
'Vaikka hän on väsynyt, hän ryhtyy pyykkäämään.'
- (31) *Készült leereszkedni a gátról.* (Bencédy et alia 1988: 329:)
'Hän valmistautui laskeutumaan padolta.'
- (32) *...mely emberi lelket és értékes barátot megérteni siet...*
(MTA) '...joka edesauttaa ymmärtämään inhimillistä mielenlaatua ja hyvää ystävää...'

NEG-implikatiiviseksi Hakulinen ja Karlsson kutsuvat sellaisia verbejä, jotka vaikuttavat lauseessa juuri päinvastoin kuin varsinaiset implikatiivit, esim. *Matti unohti tulla ajoissa, Matti ei unohatanut tulla ajoissa* (1979: 233). Unkarissa tällaisia verbejä ovat esim. *vonakodik* 'epäroidä, empiä, kieltäytyä', *óvakodik* 'välttää', *(meg)szűnik* 'lakata, loppua' ja *elfelejt* 'unohtaa'. (Vrt. Károly 1956: 39–42.) Näiden infiniivikomplementti on unkarissa edellisen ryhmän tavoin *ni*-infinitiivi. Suomessa puolestaan *unohtaa*-verbiä lukuun ottamatta NEG-implikatiivisen verbin komplementti on III infiniivin elatiivi. Esimerkkejä:

- (33) *El is felejtetem kérdezni, hogyan tölti az idejét.* (MTA)
'Unohdin myös kysyä, kuinka hän viettää aikansa.'
- (34) *...említett Quinbus Flestrin, áruló módon, vonakodott teljesíteni a bölcs császári parancsot...* (MTA)
'...mainittu Q. F. kieltäytyi kavalasti noudattamasta viisasta keisarillista määräystä...'
- (35) *A Szabad Európa nem szűnik közvetíteni üzeneteit.* (MTA)
'Vapaa Eurooppa ei lakkaa välittämästä viestejään.'

2.1.3. Infinitiivi olo- ja liikeverbin komplementtina

Sekä unkarissa että suomessa olo- ja liikeverbit voivat saada infinitiivikomplementin. Lauseenjäsenfunktioltaan nominaalimuoto on tässä adverbiaali. Unkarissa komplementtina on näissäkin edelleen *ni*-infinitiivi. Suomessa komplementtina voivat olla III infinitiivin kaikki sisäpaikallissijaiset tapaukset. Paikallissijan valinta riippuu kokonaan finiittiverbin semantiikasta. Unkarin kieliopissa olo- ja liikeverbiin liittyvää infinitiiviä pidetään merkitykseltään finaalisena, eli sitä kutsutaan tarkoituksen adverbiaaliksi (*célhatározó*). Se vastaa kysymyksiin miksi, mitä tarkoitusta varten, minkä takia (miért, mi célból, mi végett). (MMNYR II: 225; Bencédy et alia 1988: 329.)

Esimerkkejä:

- (36) *A fiamat viszem kerékpározni a szomszéd utcába.*
(MMNYR II: 224.) 'Vien poikani **pyöräilemään** naapurikadulle.'
- (37) *Nem játszani jöttem ide, szórakozni, tölteni csak az időt.*
(Bencédy et alia 1988, 329.) 'En minä **ole** tänne **leikkimään tullut, huvittelemaan** ja vain aikaa **tappamaan!**'
- (38) *Azt ajánlottam, menjünk inkább sétálni.* (MTA)
'Ehdotin, että **menisimme** mieluumminkin **kävelemään.**'
- (39) *Pihenni voltam Gasteinban.* (Bencédy et alia 1988: 329.)
'Olin Gasteinissa **lepäämässä.**'
- (40) *Furcsán, kettős érzéssel jártam tanítani a főiskolára.*
(MTA) 'Sekalaisin tuntein **kävin opettamassa** korkeakoulussa.'

Kontrastiiivisesta morfologis-syntaktisesta näkökulmasta on merkittävää, että unkarin *ni*-infinitiivi on syntaktiselta käytöltään väljempi kuin suomen *tA* ~ (*d*)*A* -infinitiivi, joka vain hyvin harvoissa tapauksissa voi esiintyä adverbiaalina. Suomessahan on sekä morfologisesti että semanttis-syntaktisesti hyvin rikas gerundien eli adverbiaalinen funktiossa toimivien nominaalimuotojen järjestelmä (ks. edellä luku 1.2.), ja näin infinitiivi on varattu enemmän vain substantiivisiin funktioihin.

Näyttää kuitenkin siltä, että unkarissa infinitiivin gerundinen käyttö rajoittuu lähinnä niihin tapauksiin, joissa sen vastineena suomessa olisi tulosijainen III infinitiivin muoto. Olosijainen tapaus (esimerkit 39 ja 40) on ilmeisen harvinainen, ja erosijainen tuntuisi kokonaan puuttuvan. 'Pois tulemista, tuomista' ilmaisevien verbien yhteydessä infinitiiviä ei voi käyttää unkarissa gerundisesti, esim. *Tulin kaupasta omenoita ostamasta* '*Kijöttem a boltból almát veni'. Tämä on sikäli ymmärrettävää, että unkarin *ni*-infinitiivi on historiallisesti tulosijainen (Jászó 1991: 340; ks. myös Kulonen 1993: 65–66).

2.1.4. Unkarin kettős alany ja kettős tárgy -rakenteet ja suomen partisiippi rakenne

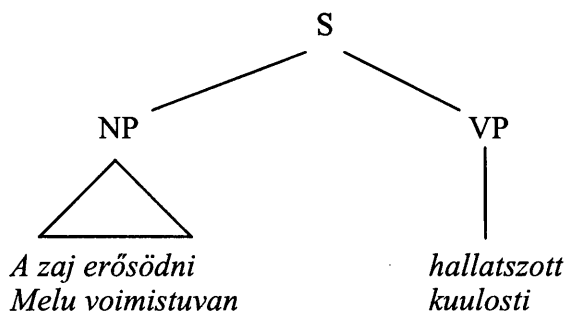
Unkarin infinitiivi osallistuu laajemmin upotuksiin kuin suomen I infinitiivi. Unkarin kieliopissa mainitaan mm. seuraavantyyppisiä esimerkkejä, joissa *ni*-tunnuksinen infinitiivi edustaa upotelauseen predikaattia:

- (41) *A hajó menni látszott.* (MMNYR II: 115.)
'Laiva näkyi menevän.'
- (42) *A zaj erősödni hallatszott.* (MMNYR II: 116.)
'Melu kuulosti voimistuvan.'
- (43) *Látom a barátomat közeledni.* (Benkő–Imre 1972: 116.)
'Näen ystäväni tulevan.'
- (44) *Gergelyt törökül hallja szólani.* (MMNYR II: 151.)
'Hän kuulee Gergelyn puhuvan turkkia.'
- (45) *Hagytam a gyereket beszélni.* (Benkő–Imre 1972: 116.)
'Annoin lapsen puhua'.

Unkarin kielioppien mukaan esimerkkilauseissa 41 ja 42 on kyseessä kettős alany eli kaksoissubjektirakenne, jossa sekä infinitiivi että sen ilmaiseman toiminnan suorittaja ovat yhdessä hallitsevan verbin subjekteja. Esimerkeissä 43, 44 ja 45 infinitiivi ja sen ilmaiseman toiminnan suorittaja ovat puolestaan hallitsevan verbin objekteja. Tätä rakennetta on kutsuttu nimellä kettős tárgy. Suomessa näitä rakenteita vastaa usein partisiippi rakenne eli referatiivinen lauseenvastike, kuten edeltävistä esimerkeistä näkyykin.

2.1.4.1. Kettös alany ja subjektina oleva partisiippirakenne

Kettös alany -rakenne tulee unkarissa kysymykseen useimmin *látszik*-verbin ('näkyä') komplementtina. Hiukan harvinaisempi se on, jos hallitsevana verbinä on *hallik* tai *hallatszík* 'kuulua, kuulostaa', joskus myös *érzik* 'tuntua' (Tompá 1954: 142–143; MMNYR II: 115–116). Suomessa kettös alany -rakennetta vastaa subjektina oleva partisiippirakenne. Hallitsevana verbinä on silloin *näkyä*, *näyttää*, *kuulua*, *kuulostaa*, *tuntua*, *vaikuttaa* (Hakulinen–Karlsson 1979: 347; Ikola 1974: 26). Kummassakin kielessä puheena olevat rakenteet ovat siis mahdollisia aistihavaintoverbien yhteydessä. Sekä unkarin- että suomenkielisen rakenteen vastaavuutta voi havainnollistaa seuraavan puukuvaimen avulla.

Kuvio 5. Kettös alany -rakenteen ja subjektina olevan partisiippirakenteen vastaavuus.

Rakenteiden muodostamishdoissa on kuitenkin olennaisia eroavuuksiakin. Suomen partisiippirakenne on nimittäin kaikin tavoin lausemaisempi. Ensinnäkään unkarin kettös alany ei kykene ilmaisemaan aikasuhteita hallitsevaan verbiin, vaan sen tekeminen on aina samanaikaista hallitsevan verbin kanssa. Unkariksi ei siis kettös alany -rakenteella pystytä tuomaan esille seuraavien rakenteiden akaeroa: *Melu kuulosti voimistuvan* ≠ *Melu kuulosti voimistuneen*.

Hallitsevana verbinä voi suomessa olla edellä mainittujen lisäksi vielä *selvitä*, *ilmetä* tai näitä merkitykseltään vastaava verbi (Ikola 1974: 28–29; vrt. Hakulinen–Karlsson 1979: 347), esim. *Selvisi puhuvan olevan ulkomaalainen*. Unkariksi tällaista rakennetta ei pysty

kääntämään kettős alany -rakenteella, vrt. 'Kiderült, hogy a beszélő külföldi'.

Tärkeä rakenteellinen ero on myös, että nykyunkarissa kettős alany -rakenteen hallitsevan verbin subjekti on aina yksikön kolmas persoona, kuten edellä mainituissa esimerkeissäkin on. Suomessahan persoonalla ei ole rajoitusta, vaan mikä tahansa tulee kysymykseen, esim. *Et näytä uskovan, Tästä näytämme olevan samaa mieltä*. Varhemmin tällaiset tapaukset ovat unkarissakin olleet mahdollisia. Tompa nimittäin mainitsee artikkelissaan seuraavan esimerkin vuodelta 1821: *...nem hinni látszol*. (1954: 142.)

Hallitsevan verbin kolmas persoona on lisäksi unkarissa yleensä geneerinen. Suomessa sitä vastoin geneerisen kolmannen persoonan ohella myös definiittinen subjekti on yleinen, esim. *Liisa kuuluu muuttaneen Ruotsiin* 'Úgy hírlík, hogy Erzsi Svédországba költözött'. Harvinaisena unkarissakin tällainen tulee kysymykseen. Erityisesti tämä näyttäisi olevan mahdollista silloin, kun upotteen verbi on transitiivinen, mikä taas muuten on harvinaista. Tompa mainitsee seuraavat esimerkit (1954: 141–142).

(46) *Kopereczky ... a családí képeket látszott nézegetni*.

'K. näytti katselevan perhekuvia.'

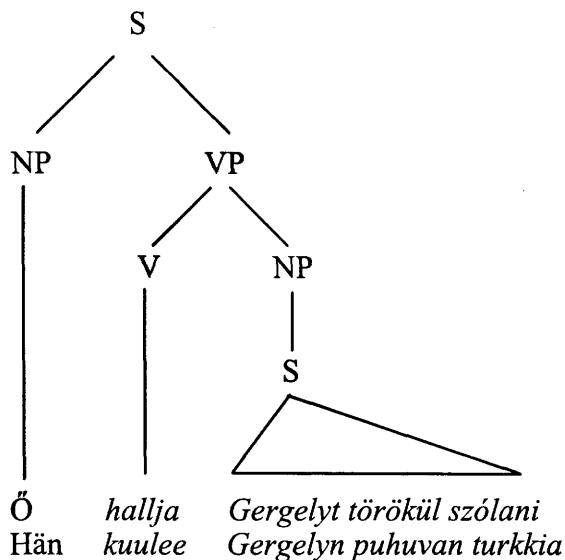
(47) *Karthon ... magát a királyt látszik fenygetni*.

'K. näyttää uhkaavan itseään kuningasta.'

Kettős alany on nykyunkarissa melko harvinainen rakenne (MMNYR II: 116). Unkarin Tiedeakatemian korpuksen 1980-luvun aineistosta en huomannut yhtään tapausta. Suomalaisessa asiaproosassa subjektina esiintyvä partisiippirakenne on sitä vastoin aivan tavallinen ja normaalikielinen rakenne.

2.1.4.2. Kettős tárgy ja objektina oleva partisiippirakenne

Kettős tárgy tulee kysymykseen edellä puheena olleiden aistihavaintoverbien transitiivisten parien yhteydessä. Nämä ovat siis *lát*, *hall* ja *érez* (MMNYR II: 151). Suomessa vastaavasti *nähdä*, *kuulla* ja *tuntea* saattavat saada objektikseen partisiippirakenteen (Ikola 1974: 24–25). Kyseessä on siis tässä latinan accusativus cum infinitivo -tyyppinen rakenne, jollainen esiintyy monissa kielissä. Rakenteiden vastaavuutta voisi havainnollistaa seuraavalla puudia-grammilla (esimerkki 44).

Kuvio 6. Kettös tárgy -rakenteen ja objektina olevan partiisiippirakenteen vastaavuus.

Esimerkkejä:

- (48) *És szemem előtt láttam azt a tragédiát lezajlani.* (Unkarin televisio 15.10.1993) 'Ja silmieni edessä näin sen tragedian tapahtuvan.'
- (49) *Akkor először hallottam prédikálni.* (puhekielestä) 'Silloin kuulin ensimmäisen kerran hänen saarnaavan.'
- (50) *...ha egyszer halálom érzem közeledni...* (MTA) '...kun kerran tunnen kuolemani lähestyvän...'
- (51) *Nem tudom, mikor hallottam Nagy Imrét először beszélni.* (MTA) 'En tiedä, milloin kuulin Imre Nagyn puhuvan ensimmäisen kerran.'
- (52) *Azt beszéltek, láttak téged elesni.* (MTA) 'He sanoivat, että näkivät sinun kaatuvan.'
- (53) *...nem engedik leszállni a gépeket...* (MTA) '...he eivät anna koneiden laskeutua...'

Kettős tárgy -rakenteella on kettős alany -tapauksen tavoin tässäkin se rajoitus suomen partisiippirakenteisiin verrattuna, että unkarin rakenne ei pysty ilmaisemaan aikasuhteita hallitsevaan verbiin. Tässä kuitenkin hallitsevaan verbiin liittyvä vertailtavissa kielissä enemmän eroavuuksia kuin subjektitapauksessa. Suomen partisiippirakenne nimittäin voi esiintyä objektina myös silloin, jos hallitsevana verbinä on sanomista, ajattelemista, tahtomista, epäilemistä tms. ilmaiseva verbi (Hakulinen–Karlsson 1979: 351). Toisaalta unkarissa kettős tárgy tulee kyseeseen vielä, jos hallitsevana verbinä on *hagy* 'antaa, sallia' tai *enged* 'sallia, luvata' (MMNYR II: 151) kuten esimerkeissä 45 ja 53. Suomessahan tällaisten tapausten vastineena on ns. permissiivinen lauseenvastike (ks. Ikola 1974: 30–32).

Mainittujen verbien lisäksi unkarissa *vél* 'ajatella, arvella, otaksua, luulla' voi vielä saada komplementikseen akkusatiivin ja infinitiivin, vaikkei sitä unkarin kieliopissa kettős tárgy -rakenteen yhteydessä mainitakaan. Suomenkielisenä vastineena on joka tapauksessa partisiippirakenne, esimerkiksi:

- (54) *Élete akkori mélypontján újra látni vélte az égő csipkebokrot s hallani a "Vagyok, aki vagyok" igéit.* (MTA)
'Elämänsä silloisessa alamäessä hän luuli näkevänsä uudelleen palavan orjantappurapensaana ja kuulevansa sanat "Minä se olen".'
- (55) *Mozdulataikból ezt véltem felfogni...* (MTA)
'Heidän liikkeistään luulin tämän ymmärtäväni...'
- (56) *Némelyek ugyanis jeleket véltek látni...* (MTA)
'Jotkut nimittäin otaksuivat näkevänsä merkkejä...'

Objektina oleva partisiippirakenne voidaan muodostaa kaikista peruslausetyypeistä. Uputteen verbillä ei siis suomessa ole mitään rajoituksia. Kyseeseen tulee yhtä lailla transitiivinen kuin intransitiivinenkin verbi ja *olla*-verbi sekä predikatiivilauseessa että eksistentiaalisessa merkityksessä. Unkarissa intransitiivinen verbi kettős tárgy -rakenteen infinitiivinä on lähes yksinomainen. Esimerkiksi kielioppien esimerkkilauseet ovat yleensä kaikki intransitiivisista verbeistä (esim. MMNYR II: 151–152; Benkő–Imre 1972: 116; Bencédy et alia 1988: 272; ks. myös esim. Stephanides 1980: 120).

Samoin Unkarin Tiedeakatemia korpuksen 1980-luvun aineiston esimerkit ovat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta intransitiivisia. Transitiivinenkin tapaus mahtuu unkarilaisen kielitajuun, vaikka se esiintyykin harvoin. Useimmat unkarilaiset tuntuvat nimittäin hyväksyvän seuraaventyyppisen lauseen *Miklós látta a feleségét autót mosni* 'Mikko näki vaimonsa pesevän auton'.

Olla-verbillisiä sivulauseita ei sen sijaan pysty unkarissa transformoimaan kettös tárgy -rakenteiksi. Niinpä esim. seuraavat suomen partisiippirakenteelliset ilmaukset eivät käänny unkariksi muuten kuin sivulauseella: *Näen Liisalla olevan varallisuutta. Näen Liisan olevan rikas.* 'Látom, hogy Erzsinek sok vagyona van. Látom, hogy Erzsi gazdag.'

Unkarin kettös tárgy -rakenteen ja suomen objektiaseimaisen partisiippirakenteen vastaavuutta voisi havainnollistaa seuraavan asetelman avulla.

	UNKARI	SUOMI
Hallitseva verbi		
a. aistihavaintoverbit (verba sentiendi)	+	+
b. puhumista yms. ilm. verbit (verba dicendi)	-	+
c. permissiivinen verbi	+	-
Upotteen verbi		
a. intransitiivinen	+	+
b. transitiivinen	- (+)	+
c. <i>olla</i> -verbi	-	+

Asetelma 3. Kettös tárgy ja objektina oleva partisiippirakenne suhteessa hallitsevan verbin semantiikkaan.

Suomen objektiaseimainen partisiippirakenne on melko pitkälle identtinen latinan accusativus cum infinitivo -rakenteen kanssa, joka voi myös suhteessa hallitsevaan verbiin ilmaista sekä yhtäaikaista että päättynyttä toimintaa ja joka voidaan muodostaa sekä transitiiivisista että intransitiivisista verbeistä sekä predikatiivilauseista (ks. esim. Linkomies 1973: 75-76; Pekkanen 1981: 132-134). Accusativus cum infinitivo -rakennetta unkarin kettös tárgy -tapaukseen verrattaessa taas parempi on korostaa eroja. Tompa onkin kirjoittanut, että perusero latinan accusativus cum infinitivo ja kettös tárgy

-rakenteen välillä on, että accusativus cum infinitivo on kokonaisuudessaan alisteinen hallitsevalle verbille, kun taas unkarissa akkusatiivissa oleva toiminnan suorittaja ja infinitiivi liittyvät hallitsevaan verbiin erikseen (külön külön tartozik a főigéhez) (1954: 131). Tällä hän tarkoittanee juuri sitä, että latinassa upotus on syvempi, eli se on todellinen lauseenvastike, joka voi korvata lähes rajoituksetta vaikka millaisen objektiasemaisen *että*-lauseen.

Kettős tárgy -rakennetta tutkinut Tompa pitää *hagy-* ja *enged-*verbeihin liittyviä infinitiivirakenteita päämäärän adverbiaaleina, jotka ovat kuitenkin lähellä objektia. Puheena olevia rakenteita muodollisesti unkarissa vastaavat vielä tapaukset, joissa hallitsevana verbinä on esim. *kér* 'pyytää', *bocsát* 'päästää, asettaa', *ereszt* 'laskea, päästää', *kényszerít* 'pakottaa', *segít* 'auttaa', *tanít* 'opettaa' tms., esim. *Franciául beszélni tanít (engem)* 'Hän opettaa minua puhumaan ranskaa'. Näissä infinitiivi on kuitenkin jo selvästi adverbiaali, joka ilmaisee päämäärää johonkin valmistamista, totuttamista, pakottamista, opettamista, pyytämistä tms. merkitsevän verbin yhteydessä. (Tompa 1954: 133–134; Károly 1956: 43–45.) Samantyyppinen rakenne esiintyy myös suomessa (ks. Ikola 1974: 73–74) (ks. esimerkit 57, 58 ja 59).

Tässä yhteydessä mainittakoon vielä puheena olevien verbien refleksiiviset parit (esim. *tanul* 'oppia', esimerkki 60), jotka saavat komplementikseen samanlaisen päämäärän infinitiivin, mutta tietenkin ilman akkusatiivia (vrt. Stephanides 1980: 120–121).

Esimerkkejä:

- (57) *A fiatal lány írni és olvasni tanítja a gyermekeket.* (Stephanides 1980: 120.) 'Nuori tyttö **opettaa** lapsia **lukemaan** ja **kirjoittamaan**.'
- (58) *Kértem őt elutazni.* (Károly 1956: 45.) 'Pyysin häntä **matkustamaan** pois.'
- (59) *Kérem az ajtót betenni.* (Károly 1956: 45.) 'Pyydän **sulkemaan** oven.'
- (60) *És csomót készíteni hol tanultál?* (MTA) 'Entä missä **olet oppinut tekemään** solmun?'

Unkarissa esiintyy siis kolmentyyppisiä akkusatiivi + infinitiivi-rakenteita, jotka merkityksensä ja lauseopillisen funktionsa puolesta poikkeavat toisistaan mutta joiden morfologis-syntaktinen muoto on identtinen. Unkari-suomi kontrastiivinen tutkimus kuitenkin pystyy selkeyttämään näiden rakenteiden eroa, koska kaikkien suomenkielinen vastine on erilainen, eli suomi on tässä koodannut erilaisille merkityksille myös erilaiset rakenteet seuraavaan tapaan:

Hallitseva verbi	Infinitiivi + akkusatiivi-rakenteen suomalainen vastine
1. <i>hall, lát, érez</i>	partisiippirakenne
2. <i>hagy, enged</i>	permissiivinen lauseenvastike
3. <i>bocsát, ereszt, tanít</i> jne.	III infinitiivin illatiivi + akkusatiivi tai partitiivi

Asetelma 4. Unkarin ja suomen erilaiset infinitiivi + akkusatiivirakenteet suhteessa hallitsevaan verbiin.

2.2. Infinitiivisubjekti + predikatiivi

Unkarin kieliopissa puhutaan nominaalisesta predikaatista, jolla tarkoitetaan seuraavanlaisia tapauksia: *Az apám tanár, A tanár szigorú* 'Isäni on opettaja, Opettaja on ankara'. Näissä siis kolmannessa persoonassa kopulatiivinen *olla*-verbi jää pois, ja *tanár* ja *szigorú* ovat predikaatteja. (Keresztes 1974: 113.) Kieltomuotoa *nincs* ja futuurimuotoa *lesz* kuitenkin käytetään. Samaten *olla*-verbin 3. persoonan muotoa *van* käytetään eksistentiaalisissa tapauksissa. – Infinitiivisubjekti esiintyy unkarissa usein esim. seuraavien nominaalisten predikaattien ohella: *jó* 'hyvä', *hasznos* 'hyödyllinen', *érdemes* 'kannattava', *illő* 'sopiva, sovelias', *kellemes* 'hauska, mukava', *szabad* 'luvallinen, vapaa', *kellemetlen* 'epämiellyttävä', *tilos* 'kielletty', *rossz* 'paha, huono', *bűn* 'synti, rikos', *hiba* 'virhe', *cso-da* 'ihme', *ostobaság* 'typeryys', *szokás* 'tapa', *dolog* 'asia, juttu' jne. Kyseeseen tulevat siis sekä adjektiivit että substantiivit. Näiden kanssa infinitiivin saattaa korvata myös *ás, és* tai *at, et* -johtiminen deverbaalinen substantiivi, esim. *Dohányozni tilos ~ Tilos a dohányzás* 'Tupakointi kielletty'. (MMNYR II: 110; Stephanides 1980: 116–118; Bencédy et alia 1988: 231–232; Jászó 1992: 416–417.)

Suomessa infinitiivisubjektin on mahdollinen vastaavassa asemassa. Edelleen jos lause on geneerinen, sillä on tietyn ehdoin mahdollisena parafrasina myös nominaalistuma, esim. *On terveellistä tietää tosiasiat ~ Tosiasioiden tietäminen on terveellistä.* (Hakulinen-Karlsson 1979: 349–351.) Unkarissa nominaalistuma puolestaan ei ole mahdollinen tapauksissa, joissa infinitiivillä on objekti. Muutoin infinitiivisubjektin esiintyminen predikatiivilauseissa on vertailtavissa kielissä kontrastiivisesta näkökulmasta hyvin ongelmatonta. Esimerkkejä:

- (61) *...ő azt mondta, otromba dolog valakit úgy védeni.* (MTA)
'...hän sanoi, että on **törkeätä suojella** jotakuta sillä tavalla.'
- (62) *Tessék öket hallgatni – mondom – érdemes meghallgatni öket.* (MTA) 'Olkaa hyvät ja kuunnelkaa heitä, sanon, heitä kannattaa kuunnella (~ heitä on **kannattavaa kuunnella**).'
- (63) *„Nem is lehet rossz így élni” – tünődtem.* (MTA)
'Eipä olisi **hassumpaa elää** näin, tuumailin.'
- (64) *Felesleges a tömeget ingerelni.* (MTA)
'On **tarpeetonta kiihottaa** kansanjoukkoa.'
- (65) *Okosabb lenne kihúzni a dugót.* (MTA)
'Olisi **viisaampaa vetää** korkki irti.'
- (66) *Jó érzés tudni, hogy...* (MTA)
'On **hyvä tunne tietää**, että...'

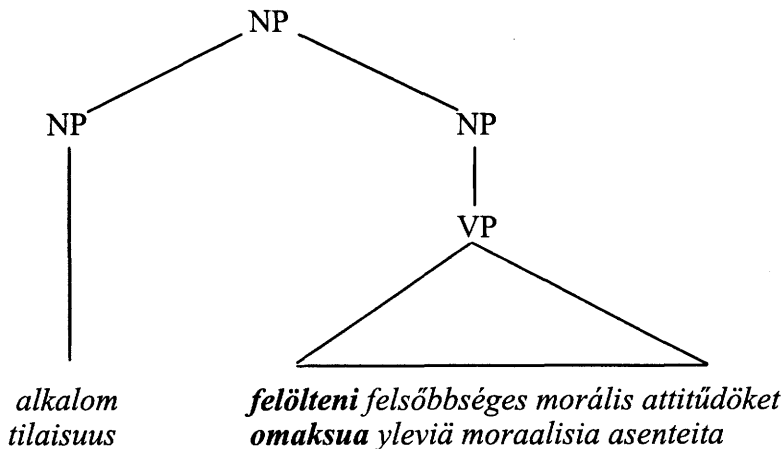
2.3. Infinitiiviattribuutti

Unkarissa infinitiivin toimiminen attribuuttina on harvinaista. Se tulee kysymykseen ainoastaan seuraaventyyppisissä lauseissa: *Itt van az ideje elbúcsúzni* 'Nyt on aika **jättää** hyvästit'. Infinitiivi käsitetään tässä genetiiviattribuutiksi. (MMNYR II: 288; Bencédy et alia 1988: 346.) Varsinaisen morfologisen genetiivin puuttuminen unkarista mahdollistaa infinitiivin toimimisen genetiiviattribuuttina, eli omistus ilmaistaan tämänytyyppisissä lauseissa pääsanana liittyvällä possessiivisuffiksilla.

Myös suomessa infinitiivi voi esiintyä attribuuttina. Pääsanana on näissä tapauksissa yleensä merkitykseltään abstraktinen substantiivi, joka ilmaisee tilaisuutta, mahdollisuutta, kykyä, lupaa, oikeutta, velvollisuutta, esim. *tutkijan tapa ajatella, mahdollisuus nähdä*

tehtävät, minulla on kunnia ojentaa. Myös deverbaalinen substantiivi tulee kysymykseen. (Savijärvi 1971: 282; Hakulinen–Karlsson 1979: 123–124.) Suorastaan kiteytymiksi ovat tulleet sellaiset nominaalikonstituentin sisältävät verbiliitot, joihin liittyy pakollisesti infinitiivi, esim. *Sinun on aika ~ määrä ~ pakko ~ lupa lähteä*. Näissä infinitiivi ei enää ole adnominaalinen, vaan se määrittää koko sanaliittoa *on aika ~ pakko ~ määrä* jne. (Hakulinen–Karlsson 1979: 123–124.)

Unkarin tapaan myös suomessa infinitiiviattribuutti on tavallisin habitiivisissa lauseissa. Pääsanana näyttäisi kummassakin kielessä oleva silloin abstraktimerkityksinen ja/tai deverbaalinen substantiivi (ks. Hakulinen–Karlsson 1979: 378), esim. *Ritkán van az embernek alkalma felsőbbeséges morális attitűdöket felölteni...* (MTA) 'Ihmisellä on harvoin tilaisuus omaksua yleviä moraalisia asenteita...' Kummassakin kielessä lisäksi pääsanaan näyttäisi liittyvän jotakin tulosijaa sallivaa tai vaativaa. Unkarissa tämä on vielä selvempää; infinitiiviattribuutti näyttää voivan esiintyä vain sellaisten substantiivien määräänä, joiden rektiona on tulosija *ra/re*, esim. *alkalom, mód, lehetőség* (ks. esim. Komlósy 1992: 348). Onhan suomen *tA ~ (d)A* infinitiivi alunperin nimenomaan latiiivi (Savijärvi 1971: 282). Samoin unkarin *ni*-infinitiivin tunnus sisältää historiallisesti latiiivin päätteen (Károly 1956: 25; Jászó 1991: 340). Infinitiiviattribuutin sisältävän NP:n rakenne olisi siis kummassakin kielessä seuraava:

Kuvio 7. Infinitiiviattribuuttirakenne unkarissa ja suomessa.

Unkarin Tiedeakatemian korpuksen 1980-luvun aineistossa possessiivisuffiksilliseen abstraktisubstantiiviin liittyvä infinitiiviattribuutti on ihan yleinen. Pääsanana on kaikkein useimmin *idő* 'aika'. Muita ovat esimerkiksi *ok* 'syy', *türelem* 'kärsivällisyys', *jog* 'oikeus', *szerencse* 'onni', *kedv* 'halu', *alkalom* 'tilaisuus, mahdollisuus', eli samantyyppiset pääsanat, jotka Savijärven sekä Hakulisen ja Karlssonin mukaan suomessa ovat tavallisia. Esimerkkejä:

- (67) *Vannak okaim feltenni, hogy ez a látogatás Flimnapnak jó alkalmat adott...*(MTA) 'Minulla on **syyni olettaa**, että tämä vierailu antoi F:lle hyvän tilaisuuden...'
- (68) *Van szerencsém bemutatkozni...* (MTA) 'Minulla on **onni esittäytyä**...'
- (69) *Nem volt szíve oda ütni, ahol igazán fáj...* (MTA) 'Hänellä ei ollut **sydäntä lyödä** sinne, johon todella koskee...'
- (70) *Nincs kedvem folyton új embereket betanítani.* (MTA) 'Ei minulla ole **halua kouluttaa** koko ajan uusia ihmisiä.'

Infinitiiviattribuutti on unkarissa kuitenkin käytöltään rajoituneempi kuin suomessa, jossa esimerkiksi sellaisiin abstraktisiin pääsanoihin kuin *ideologia*, *koulukunta*, *työmuoto*, *ominaisuus* saattaa liittyä infinitiiviattribuutti, esim. *Kristillisys on vain yksi ideologia löytää elämälle tarkoitus. Palveleva puhelin on kirkon uusi työmuoto auttaa ahdistuneita ihmisiä.* 'A keresztnység csak egy ideológia, hogy életünknek értelmet találjunk. A segélytelefon az egyháznak a szorongó embereket segítő új szolgáltatása.' (Savijärvi 1971: 282). Näitä ei voi unkariksi kääntää infinitiivirakenteella. Edelleen unkarin infinitiiviattribuutti näyttää usein liittyvän omistusrakenteeseen.

Edelleen koska unkarin infinitiiviattribuutti on genetiiviattribuutti, siihen ei voi liittyä etuattribuuttina enää toista genetiiviattribuuttia. Vaikka siis suomeksi olisi korrekti seuraava esimerkki *Jukan motivaatio opiskella matematiikkaa on olematon*, ei unkariksi pystytä kääntämään **János késztetése matematikát tanulni elhanyagolható*. Näissä tapauksissa unkarin käyttää konjunktiivista *hogy*-lausetta: *János késztetése, hogy matematikát tanuljon, elhanyagolható*.

2.4. Finaalinen infinitiiviadverbiaali

Edellä luvussa 2.3. oli jo esillä se, että olo- ja liikeverbiin liittyvä infinitiivi esitetään unkarin kieliopissa päämäärän ja tarkoituksen adverbiaaliksi. Suomessa infinitiivin vastineena on näissä tapauksissa III infinitiivin illatiivi tai inessiivi. Suomessa on kuitenkin erikseen varsinainen tarkoitusta ilmaiseva verbin nominaalimuoto eli ns. I infinitiivin pitempi muoto eli translatiivi. Rakennetta on suomen kieliopissa kutsuttu finaalityrakenteeksi (esim. Ikola 1974: 49–50), esim. *Liisa sai lainaa ostaakseen asunnon*. Tällaista ei yleensä unkariksi pystytä ilmaisemaan infinitiivirakenteella, vaan täytyy käyttää *hogy* + konjunktiivi -rakennetta: *Erzsi hitelt kapott, hogy lakást vegyen*. Unkarin Tiedeakatemian korpuksen 1980-luvun aineistossa on kuitenkin yksi sellainen infinitiivirakenne, jossa hallitsevana verbinä on selkeästi muu kuin olo- tai liikeverbi ja johon siitä huolimatta liittyy selvä finaalisesti käytetty infinitiivi: *Marilyn Jayne kitárta az ablakokat kiszellőztetni a dohányfüstöt*. 'M. J. avasi ikkunat tuulettaakseen tupakansavun ulos'. Tällainen on kuitenkin jo kieliopillisuuden rajoilla.

Toisaalta myös suomessa liikeverbiin liittyvä III infinitiivin illatiivi voi olla merkitykseltään hyvin selvästi finaalinen kuten esimerkiksi 71. Samoin unkarin liikeverbiin liittyvän *ni*-infinitiivin parhaana käännösekvivalenttinakin saattaa olla finaalityrakenne kuten esimerkissä 72.

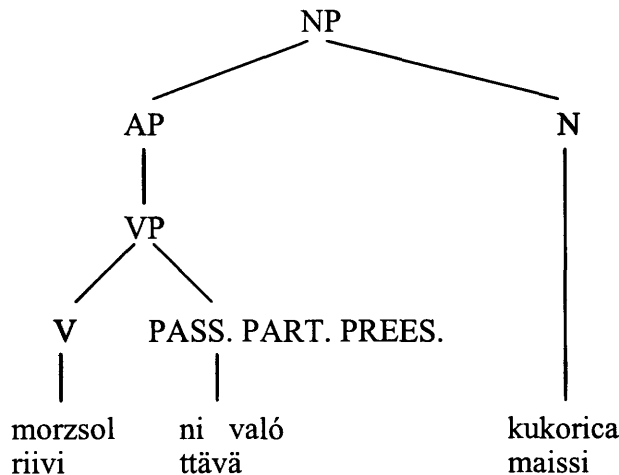
(71) ...*Forradalmi diákbizottság titkára elküldte röplapokat nyomtatni*. (MTA) '...Vallankumouksellisen nuorisovaltuuskunnan sihteeri lähetti hänet lentolehtisiä **painattamaan**.'

(72) *Közéjük tértem vissza megpihenni s újra kezdeni a harcot az igazságért*. (MTA) 'Palasin heidän luokseen **levätäkseni** ja **aloittaakseni** uudelleen taistelun oikeuden puolesta.'

Finaalisesti käytetty infinitiivi voi tulla unkarissa kysymykseen vielä seuraaventyyppisissä tapauksissa: *Hozzál vizet mosdani* 'Tuo vettä, että voisin peseytyä ~ peseytyäkseni' (MMNYR II: 226). *Kérek vizet inni* 'Pyydän vettä juodakseni' (Károly 1956: 45). Suomenkin infinitiiviä voi käyttää samantyyppisesti esim. seuraavissa tapauksissa *Áiti toi omenoita lasten syödä, Toimitettiin hänelle vettä juoda* (Ikola 1974: 76). Tällaiset käytöt ovat kuitenkin kummassa-

kin vertailtavassa kielessä varsin marginaalisia, joten jätän ne tässä paremmin käsittelemättä.

Päämäärän adverbialiksi on unkarin kieliopissa saatettu lukea vielä sellaiset *ni*-infinitiivin tapaukset, joissa siihen liittyy *való*, esim. *morzsolni való kukorica* 'riivittävä maissi', *foltozni való ruhane mü* 'paikattava vaate' (Bencédy et alia 1988: 330). Infinitiivi + *való* muodostaa tässä kuitenkin tiukan syntaktisen yksikön, jonka merkitysrakenne on PASSIIVIN PARTISIIPIN PREESENS, eli *morzsolni való kukorica* tarkoittaa 'maissi, joka voidaan riipiä, joka kelpaa riivittäväksi'. Kuten em. esimerkeistä näkyy, myös sen vastine suomessa olisi juuri passiivin partisiipin preesens. Aidon partisiipin tavoin infinitiivi + *való* voi esiintyä attribuuttina (esim. 74) ja predikatiivina, ja sitä voidaan käyttää myös substantiivisesti. Unkarin infinitiivi + *való* -rakenteen ja suomen passiivin partisiipin preesensin sisältävän NP:n vastaavuutta voi kuvata seuraavalla puudiagrammilla.

Kuvio 8. Attribuuttiasemaisen unkarin infinitiivi + *való* ja suomen passiivin partisiipin preesensin syntaktis-semanttinen vastaavuus.

Esimerkkejä:

- (73) *Nincs veszteni valónk!* (MTA)
'Meillä ei ole **menetettävää!**'

- (74) ...*kötni való betyár*... (MTA)
'...**hirteen pantava** roisto...'
- (75) *A nyugati emigráció szociáldemokratái példaul semmi ki-
vetnivalót nem találtak*... (MTA) 'Länteen siirtyneet
sosiaalidemokraatit eivät löytäneet mitään **moitittavaa**...'

2.5. Adjektiivin liittyvä infinitiivi

Predikatiivina olevaan adjektiivin voi liittyä kummassakin vertailtavassa kielessä infinitiivi. Pääsana ilmaisee subjektin kyvykkyyttä, halukkuutta tai mahdollisuutta infinitiivillä ilmaistuun toimintaan. Unkarin *ni*-infinitiiviä vastaa suomessa III infinitiivin illatiivi. (Ks. Saukkonen 1966: 171–172; Komlósy 1992: 347.)

Esimerkkejä:

- (76) *Lusta volt azt elintézni*. (puhekielestä)
'Hän oli **laiska** (~ **haluton**) **toimittamaan** sitä.'
- (77) ...*akik hajlandók voltak felelni*... (MTA)
'...jotka olivat **halukkaita** (~ suostuvaisia) **vastaamaan**...'
- (78) *Szálasi kénytelen volt beismerni, hogy Hitler vereségével az ő uralma is megdőlt*. (MTA) 'Sz. oli **pakotettu tunnustamaan**, että Hitlerin lyömisen yhteydessä myös hänen valtansa kaatui.'
- (79) ...*évekig képes volt tartós magyar színházi életet teremteni az argentin fővárosban*. (MTA) '...hän oli vuosien ajan **kykenevä järjestämään** pysyvää unkarilaista teatteritoimintaa Argentiinan pääkaupungissa.'

Rakenteen käyttö on suomessa uncaria laajempaa. Jos nimittäin infinitiivin määrittämään adjektiivin liittyä arvio subjektin kyvyistä infinitiivillä ilmaistun toiminnan suorittamiseen, ei unkarissa enää käy adjektiivi + infinitiivi -rakenne. Näin esim. sellaiset adjektiivit kuin *jó* 'hyvä' tai *rossz* 'huono, paha' eivät saa määritteekseen infinitiiviä. Siispä esim. suomen rakenne *Olen hyvä uimaan* kääntyy unkariksi finiittilauseella: *Jól úszom*.

2.6. Infinitiivin finiittinen käyttö

2.6.1. Infinitiivipredikaatti

Sekä unkarissa että suomessa esiintyy sellaisia lauseita, joista puuttuu finiittimuotoinen verbi ja joiden predikaattikeskuksena esiintyy infinitiivi. Sekä unkarissa että suomessa tällaisilla lauseilla on usein vahva modaalinen sävytys. Niitä käytetään siis silloin, kun halutaan ilmaista suhtautumista omaan tai jonkun muun toimintaan tai toimintaan yleensä. Lauseet ovatkin tulkittavissa elliptisiksi, ja ne voitaisiin täydentää yleensä jollakin modaaliverbillä, esim. *lehet ~ voida* tai *kellene ~ pitää, pitäisi*. Sellaiset lauseet, joissa unkarin *ni*-infinitiiviä vastaa suomen *tA ~ (d)A* -infinitiivi ovat esim. kysymyslauseet, joihin kuuluu toiminnan objektia, paikkaa, aikaa, tapaa, syytä tms. kysyvä interrogatiivipronomini (esimerkit 80 ja 81). Tavallinen infinitiivilause on myös esim. silloin, kun epäillään toiminnan tarkoituksenmukaisuutta tai ollaan kahden vaiheilla, mitä pitäisi tehdä (esimerkit 82 ja 83). Tällaiset lauseet ovat lisäksi yleensä subjektittomia. (Ks. Dubrovina 1979: 107–109, 113; unkarin infinitiivilauseista Stephanides 1980: 118–119; Keszler 1980: 482; Bösz 1992: 30–32). Esimerkkejä:

- (80) *Minek ontani a magyar vért a muszkák ellenében?* (MTA)
'Miksi **vuodattaa** unkarilaista verta ryssiä vastaan?'
- (81) *...előbb alaposan körül kell néznie, mi mennyibe kerül, hol mit kapni, mik az árkülönbségek...* (MTA) '...aluksi hänen täytyy perusteellisesti katsastaa tilanne, mikä minkäkin verran maksaa, mitä mistäkin **ostaa**, mitkä ovat hintaerot...'
- (82) *...időszerűbbé vált a kérdés, hogy hazamenni vagy maradni.* (MTA) '...tuli ajankohtaisemmaksi kysymys, että **lähteäkö** kotiin vai **jäädä**.'
- (83) *Elhagyni Budapestet? – Soha.* (Stephanides 1980: 119)
'**Jättääkö** Budapest? – Ei koskaan.'

Suomessa tällaisen infinitiivilauseen käytön rajoituksena on kuitenkin, että infinitiivissä ilmaistun toiminnan täytyy olla aina jollain tavalla kyseenalaistettu, ennen kuin modaaliverbin poisjätto on mahdollista. Unkarissa sen sijaan infinitiivin käyttö predikaattina tällaisissa tapauksissa ilman modaalistakin ainesta on mahdollista, esim: *Megismerni a kanászt cifra járásáról* (kansanlaulusta) (Bösz

1992: 30), 'Sikopaimenen voi tunnistaa kummasta astunnastaan'.
Muita esimerkkejä:

(84) *Onnan nem jól látni.*

'Sieltä ei näe (~ ei voi nähdä) hyvin.'

(85) *Seholsem találni párját.*

'Mistään ei voi löytää mitään vastaavaa.'

(86) *Iskolában nem tanulni ilyet, csak az életben.*

'Koulussa tällaista ei opi (~ ei voi oppia), vain elämässä.'

(Esimerkit 84–86, Stephanides 1980: 119.)

Infinitiivilauseiden toinen tyyppi on sellainen, jossa unkarin *ni-*infinitiiviä vastaa suomen III infinitiivin illatiivi. Tällaisissa lauseissa nominaalimuotoa käytetään imperatiivisesti. Nämäkin lauseet ovat elliptisiä siten, että niihin voitaisiin yleensä lisätä jokin liikeverbi (esim. 87). Nominaalimuodon esiintyminen ilman tällaista finiittiiverbiä on kuitenkin ymmärrettävää, koska nominienkin tulostuloja voidaan käyttää ilman liikkumista ilmaisevaa verbiä, johon ne tavallisesti liittyvät (Saukkonen 1966: 186; Dubrovina 1979: 114–115), esim. *Nyt kaikki ikkunoihin!, (Most) mindenki az ablakhoz!* Suomessa III infinitiivin käyttö imperatiivisesti kuitenkin edellyttää, että se tulee voida täydentää liikeverbillä. Unkarissa käyttö on laajempaa, eikä edellytä aina liikeverbiä (esimerkit 88 ja 89).

(87) *Mindenki öltözni, sminkelni!* (MTA)

'Kaikki pukeutumaan ja meikkaamaan!'

(88) *Hidat felvonni! Lassan előre! Lassan!* (MTA)

'Nostakaa silta ylös! Hitaasti eteenpäin! Hitaasti!'

(89) *Mozogni, fiúk!* (Stephanides 1980: 119.)

'Liikettä, pojat!'

Imperatiivisten lauseiden lisäksi III infinitiivin illatiivin käyttö predikaattina on suomessa mahdollista äkillistä ja tarmokasta johonkin toimintaan ryhtymistä ilmaisevissa lauseissa sekä retorisisissa kysymyksissä, esim. *Hilkka itkemään, kello soimaan ja opettajatar kirkumaan..., Mutta mitäpä me käräjoimään, naapurin miehet* (Dubrovina 1979: 114–115). Unkarissa ei infinitiivilause tule kysymykseen näissä tapauksissa, vaan ensin mainittu esimerkki vaatii täydennykseksen *alkaa-*verbin ja jälkimmäisessä on käytettävä

konjunktiivista finiittimuotoa: *Hilkka elkezdett sírni, a harang szólni és a tanárnő elkezdett kiabálni...*, *De miért pöröljünk, mi szomszéd férfiak.*

2.6.2. Futuuri

Unkarissa futuuria ilmaistaan persoonamuodossa taipuvan *fog*-verbin ja infinitiivin liitolla. Tämän semanttisena vastineena on suomessa ruotsalaispohjainen *tulla* + III infinitiivin illatiivi -rakenne. Pragmaattisesti näiden rakenteiden käyttö kuitenkin on melko kaukana toisistaan, ja usein suomessa unkarin futuurin käännöskvivalenttina onkin jokin ajan adverbi tai esim. *aikoa* + infinitiivi. Esimerkkejä:

- (90) ...*amiről megfelelő helyen még beszélni fogok.* (MTA)
'...josta **tulen** vielä **puhumaan** sopivassa paikassa.'
- (91) *A közgazdász erről a korszakról azt fogja elmondani, hogy megszűntek az erőszakos kollektivizálások.* (MTA)
'Taloustieteilijä **tulee sanomaan** tästä ajanjaksosta, että väkivaltaiset kollektivoinnit päättyivät.'
- (92) *Az apa meg fog gyógyulni, élni fog.* (MTA)
'**Vielä** isä **paranee, elää (tulee paranemaan, elämään).**'
- (93) *Hallatlan! Disznóság! Büntetést fognak fizetni!* (MTA)
'Ennenkuulumatonta! Törkeätä! Tästä te **vielä maksatte sakkoa!**'

2.6.3. Unkarin kohteliaisuusverbit

Unkarin *ni*-infinitiivi esiintyy muodollisesti objektina vielä esim. sellaisten kohteliaisuusverbien kanssa kuin *tessék, tetszik, méltóztatik, szíveskedik*. Nämä ovat kuitenkin jo niin kiteytyneitä, ettei niiden ohessa esiintyvää infinitiiviä voi johtaa sivulauseetta vastaavasta merkitysrakenteesta, eikä niitä pintasyntaksissakaan voi korvata sivulauseella, esim. **Tessék az (azt), hogy szíves legyen.* (Keszler 1980: 483.) Infinitiiviä käytetäänkin tässä lähinnä finaalisesti, ja kohteliaisuusverbi on epäitsenäinen morfeemi, joka lähinnä vertautuisi modustunnukseen – kohteliaaseen optatiiviin. Fraasiköyhä suomi tuleekin toimeen reilulla finiittisellä imperatiivilla, esim. *Szíveskedjenek készülni a leszállásra* (junan kuulutus), 'Olkaa hyvät ja valmistautukaa astumaan junasta'.

2.7. Koontaa unkarin ja suomen infinitiivin vastaavuudesta

Perusero unkarin *ni*-tunnuksisen infinitiivin ja suomen *tA ~ (d)A*-tunnuksisen ns. I infinitiivin välillä on, että unkarin infinitiivi on syntaktisesti paljon väljempi. Se voi esiintyä perinteisten substantiivisten funktioitten eli subjektin ja objektin lisäksi adverbiaalina ja rajoitetusti attribuuttinakin, ja lisäksi se osallistuu laajahkosti upotuksiin ja saa silloin esim. oman subjektin.

Suomen ns. I infinitiivi taas on lauseopillisesti puhtaammin infinitiivi, eli se esiintyy useimmin pelkästään substantiivisissa funktioissa eli subjektina ja objektina sekä rajoitetusti attribuuttina. Adverbiaalina se voi esiintyä vain joissakin hyvin marginaalisissa tapauksissa. Suomessa unkarin *ni*-infinitiivin adverbiaalista käyttöä vastaavat ns. III infinitiivin illatiivin, inessiivin ja elatiivin tapaukset sekä I infinitiivin possessiivisuffiksillinen translatiivimuoto eli ns. finaalityyppi. Suomessa on siis hyvin rikas gerundijärjestelmä, jossa lähes jokaista semanttista tapausa varten on olemassa oma morfosyntaksinsa. Tämä mahdollistaa sen, että I infinitiivi, joka siis on suomen ainoa varsinainen infinitiivi, voi jäädä puhtaammin vain substantiiville ensisijaiseen lauseopilliseen käyttöön.

Sekä unkarin *ni*-infinitiivi että suomen *tA ~ (d)A*-infinitiivi ovat kummatkin historialliselta taustaltaan latiiveja. Unkarissa infinitiivin tulosijaisuus on nykyään selvemmin aistittavissa, mikä näkyy juuri siinä, että se voi esiintyä adverbiaalina olo- ja liikeverbien sekä erilaisten implikaatiivisten ja ei-implikaatiivisten verbien ohella. Edelleen juuri tulosijaista rektiota edellyttävät substantiivit voivat saada infinitiiviattribuutin, samoin tulosijaista rektiota edellyttävät adjektiivit voivat saada määritteekseen *ni*-infinitiivin.

Suomen ns. I infinitiivi on puolestaan jo kauaksi eronnut latiiivisesta funktiostaan. Se näkyy oikeastaan enää attribuuttitapauksissa, joissa pääsanana semantiikassa on yleensä jotakin tulosijaa edellyttävää. Suomen nominaalimuotojen järjestelmässä näkyy kuitenkin olevan hyvin tärkeää suunnan ilmaiseminen. Siinä missä unkarin selviää yhdellä infinitiivillä kaikista adverbiaalisista tapauksista, tarvitsee suomi eri muodon eli ns. III infinitiivin ja lisäksi erikseen olo-, tulo- ja erosijaiset tapaukset.

Unkarin *ni*-infinitiivi voi toimia upotelseen predikaattina ns. *kettős alany* ja *kettős tárgy* -rakenteissa. Suomessa näitä vastaavien upotelseiden predikaattiosana esiintyy partisiippimuoto. *TA ~ (d)A*-infinitiivi ei siis hevin saa esim. omaa subjektia, vaan tällaisissa laajemmissa upotuksissa verbi transformoituu muuksi nominaalimuodoksi. Ainoa omasubjektinen ja nyky Suomessa selvästi produktiivinen tapaus on ns. permissiivinen lauseenvastike.